

OSMO TIILILÄ - PROTESTANTTI 1

Mene ja myy kaikki...

Eino J. Honkanen sanoi aikoinaan meille opiskelijoille Raamattuopistolla: **"Mene ja myy kaikki mitä sinulla on - ja osta Aapeli Saarisalon Raamatun sanakirja."** Minä tahtoisin nyt oikein vakavasti ja rakkaudella sanoa jokaiselle saamaringin lukijalle: Mene ja myy kaikki mitä sinulla on ja osta Timo Junkkaalan OSMO TIILILÄ - PROTESTANTTI. Ehkä sinun ei tarvitse edes koko omaisuuttasikaan pantata, kirjan hinta on vain 25 €. Mikä erinomainen kirja joululahjaksi! Aina ei joululahjakirja täytä kovin korkeita hengellisiä kriteereitä.

Junkkaala kirjoittaa: "Väinö Linnan Täällä Pohjantähden alla - kirjankaan suuri menekki ei ilahduttanut Tiililää. Hän laski, että kun sarjan yhtä osaa myytiin joulun 1960 alla 150 000 kappaletta ja jokaisella kirjalla oli useita lukijoita ja muitakin vastaavia kirjoja myytiin runsaasti, miljoona suomalaista luki 'joululukemisinaan perkeleitä ja saatanoita' (589).

Tämä kirja kuuluu jokaisen teologin käsikirjastoon - onhan kysymyksessä dogmatiikan professorin kattava elämäkertä. Osmo Tiililän suhde herätysliikkeisiin (erittäinkin viidenteen, herännäisyyteen ja rukoilevaisuuteen) oli läheinen. Samoin hän arvosti maallikkouskuvia. Edelleen varsinkaan uuspietisteillä ei ole varaa jättää kirjaa kaupan hyllylle. Kuuluihan Tiililä tavallaan tämän liikkeen sisäpiiriin yhtenä sen isistä; muut olivat Muroma ja Saarnivaara. Nämä kaikki olivat erilaisia persoonallisuuksia - mutta Jumalan miehiä yhtä kaikki. Kirja oli ehdolla myös Vuoden 2004 kristilliseksi kirjaksi.

Mahtava lukupaketti

Teol.tri Timo Junkkaala on tehnyt suurtyön kootessaan tätä kirjaa. Kirjassa on peräti 828 sivua tiivistä tekstiä, niin tiivistä ja asiapitoista, etten suosittele kirjan hankkimista kirjastosta; alleviivaus on hyvin tarpeellista. Osoituksena kirjan pätevästä dokumentoinnista mainitsen, että kirjassa on n.100 sivua kirjallisuusviitteitä ja muita liitteitä! Kirja tarjoaa materiaalia lukuisille seminaareille - toivotaan, että kirja hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti.

Arvokas työ

Professori Osmo Tiililä on toisaalta kaikkien tuntema ja toisaalta vähän tunnettu. Kaikki tietävät, että tuo professori erosi kirkosta, mutta paljon muuta hänestä ei sitten tiedetäkään. Timo Junkkaalan kirja paikkaa tätä aukkoa. Ehkä toisaalta hänen kirkosta eroamisensa on vaikuttanut sen, ettei elämäkerran kirjoittajia ole ollut jonossa. Timo Junkkaala on Raamattuopiston miehenä sopiva mies kirjoittaman Tiililän elämäkerran. Hän tekee sen toisaalta objektiivisesti mutta toisaalta antaumuksella ja sydämen lämmöllä. Kiitokset!

Ehkä kirjan loppuun olisi voinut vielä kirjoittaa luvun: ONKO TIILILÄN PROTESTI VANHENTUNUT - KIRKON KEHITYS TIILILÄN JÄLKEEN. Mikä on Tiililän sanoma 2000-luvulle?

Ohessa muutamia keskeisiä poimintoja ao. kirjasta. Jos Jumala suo, palaan tarkemmin tähän kirjaan myöhemmin.

Kehdosta hautaan

Junkkaala tuo Tiililän elämän systemaattisesti esille aina hänen

vanhemmistaan lähtien. Kuitenkin kirja kulminoituu kirkosta eroamiseen; sitä tosiaan käsitellään perusteellisesti. Vakuuttava teksti poistaa kaikki illuusiot ja asiattomat spekulatiot.

Ero kirkosta

Dogmatiikan professorin ero kirkosta oli uutispommi, joka huomioitiin ulkomaita myöten. Hämmästeltiin, äimisteltiin ja surkuteltiin. Vapa-ajattelijat olivat tyytyväisiä, ehkä muutamat vapaisiin suuntiin kuuluvatkin. Tiirilällä oli korkea-arvoisia ystäviä; mm. lähes koko silloinen piispakaarti. Samoin merkittävä osa kristikansaa tunnusti Tiirilän omaksi paimenekseen. Yleensä ei tiedetty, kuinka tapaukseen tulisi suhtautua. Toiset tuomitsivat jyrkästi, toiset olivat ymmärtävinään.

Eron syyt

"Pidän kirkkoa baabelina ja minun täytyy omantuntoni mukaan toimia avatakseni muidenkin silmiä" (631). *"Samassa kirjeessä Tiirilä kutsui Suomen kirkkoa portoksi ja baabeliksi ja sanoi sen kulkevan nopein askelin kohti tuhoaan"* (639). Tiirilällä ja Antti J. Pietilällä oli hyvin läheiset suhteet. Teologiassa Tiirilä seuraili osittain Pietilää. **Pietilä** kirjoittaa: *"Kirkollisuutta näin pitkälle toteuttaessaan yksityinen kristitty ei saa kuitenkaan eksyä pitämään nykyistä empiiristä kirkkoa minään iankaikkisena laitoksena, johon hän olisi sidottu siitä huolimatta, miten Jumalan sanan ja hänen omantuntonsa siinä lopulta käy. Jumalan sana ja hyvä omatunto ovat suurempia arvoja kuin empiirinen kirkko, ja sentähden pitää yksilön ja kirkon välisiä suhteita määriteltäessä jäädä viimeiseksi sanaksi tämä: se mahdollisuus on olemassa, että KRISTITTY KUOLEE OMAN SYNTYMÄKIRKKONSA ULKOPUOLELLA* (teh.VH:n).

Tiirilä itse arvioi uuden kirkon perustamismahdollisuuksia näin: *"Jos nyt uuden kerran kävisi niin, että joku laituskirkosta eronnut perustaisi oman ecclesia nostra -seurakuntansa (sana on isä Lutheruksen!), missä yritettäisiin saarnata evankeliumia puhtaasti ja jakaa sakramentteja evankeliumin mukaisesti, niin millä periaatteellisella perusteella tekoa voitaisiin pitää vääränä"* (632).

Saatanan hämäys

Kun lasta muinoin kastettiin, saatana antoi silmävoidetta, jonka avulla nähtiin lapsen tila surkeaksi: hänessä on riivaajat. Ne pitää ajaa pois. Käynnistettiin eksorkismi (riivaajien poisajaminen). Saman aikaan ympärillä saattoi olla kymmeniä aikuisia, joista paljon suuremmalla syyllä olisi pitänyt riivaajat ajaa ulos.

Eron jälkeen varsin monet näyttivät surkuttelevan professoria; monet myös ilmaisivat rukoilevansa Tiirilän puolesta. Taustalla oli näkemys: professori on erehtynyt, hänelle on käynyt huonosti. *"jos et olisi tehnyt mielestäni kohtalokasta ratkaisuasi..."Palaja takaisin ja vahvista veljiäsi"* (Kares, s.770).

Kun Tiirilä erosi kirkosta, se oli seurausta Jumalan sanan ohjaamasta elämästä. Sanasta kiinni pitäminen johti siihen, että Tiirilä "ajopuuna" joutui kirkon ulkopuolelle. Ei Jumalan sanan varassa elävällä ole mitään hätää koskaan - ei nytkään. Ketkä olivat hädässä, ketkä tarvitsivat rukousta? Koko Suomen kansa, joka oli hylännyt Tiirilän osoittamat tienviitat. Edelleen rukousta olisivat tarvinneet uskovat voidakseen rohkeasti asettua Tiirilän rinnalle - ja lähteä hänen vanavedessään uuteen yhteisöön. Nyt kuitenkin pelkuruus esti heitä. Tiirilä oli viitoittanut tien, jolle kirkon olisi pitänyt lähteä. Niiden asiat olivat huonosti,

jotka olivat hänet (ja samalla Jumalan sanan) hylänneet!

Tiililän vastaus

"Et kai odottane, että palaisin `kotiin`, jossa minua vihataan." "Tiililä toisti ennenkin esittämänsä ajatuksen: 'Suomen kirkko (Lauhan silloisella johdolla) ajoi minut ulos ja se haluaa pitää minut mahdollisimman kaukana.' Hän myönsi, ettei tuo ollut kaikkien toive, mutta väitti, että varsin näkyvän osan" (771).

Katolisen kirkon ovella

Katolista kirkkoa lähestyminen ja jopa sen oven kolkuttelu merkitsi pahaa tahraa Tiililän kilpeen. Se oli surkea ja valitettava asia - tätä ei sovi kieltää. Miksi näin kävi? Sille on ainakin kaksi selitystä.

1. Jumala salli lankeemuksen kuten aikoinaan Daavidille ja myös Pietarille. Suomen herännäisyyden historiasta nousee mieleen Niilo Kustaa Malmberg, josta Olavi Kares kertoo Palava kynttilä-kirjassaan, joka on samalla Malmbergin elämäkerta. Juorut Malmbergin avioliittosekoilusta pyrkivät hävittämään koko herännäisyyden jalon perinnön.

2. Vastuu Tiililän harharetkestä on Jumalan seurakunnalla, ekklesialla.

Jumalan kansa ei tullut paimenensa rinnalle. Nyt olisi pitänyt Tiililän johdolla perustaa uusi seurakunta. Tiililä näki mahdollisena kirkon repeämisen: *"Ehkä minun on todella otettava vielä seuraava askel, johon nyt jo on kuulunut viittaus. En uhkaa, mikä minä olen sellaiseen, tehtäväni on vain varoittaa vielä viimeisen kerran, ja puhun hyvin vakavana. JOS TULEVAISUUDESSA TULLAAN TOTEAMAAN KIRKON REPEYTYNEEN VUONNA 1963, SE VOIDAAN MUODOLLISESTI PANNA OT:N SYYKSI, mutta OT ei Jumalan edessä voi yksin ottaa siitä syytä." Viittaukset kirkon mahdolliseen repeytymiseen saattoi tulkita niin, että Tiililä pyrki vetämään kannattajiaan eroon kirkosta" (619, teh.VH:n).*

Suomen ekklesialla oli tällöin etsikonaika, mutta se käytti sen väärin.

Jumalan suunnitelma ei päässyt toteutumaan - ja se oli kohtalokasta molemmille osapuolille. **Tiililä ajautui Roomaan päin ja Jumalan kansa yhä syvempään hengelliseen horrokseen.**

Tiililää kuunneltiin - mutta

Vaikka Tiililä herätti ärtymystä eräissä piireissä, häntä myös arvostettiin aina piispoja myöten. Toki tähän osasyynä oli dogmatiikan professorin titteli, mutta ei se kaikki tästä johtunut. Nimenomaan Tiililän arvostus "yli rajojen" puhkesi esiin Tiililän erottua kirkosta. *"Sinua tarvitaan; Sinua kuunnellaan; Älä, hyvä veli, jätä meitä!"* Tässä varmasti oli vilpittöintäkin puhetta, mutta osaksi myös joutavaa hymistelyä.

Tiililä oli kuten VT:n profeetat: häntä kuunneltiin, mutta ei toteltu; meno jatkui entisellään: "Ja sinä, ihmislapsi! Sinun kansasi lapset puhuvat sinusta seinänvierustoilla ja talojen ovilla ja sanovat keskenään, toinen toisellensa, näin: 'Lähtekää kuulemaan, millainen sana nyt on tullut Herralta'. He tulevat sinun luoksesi joukoittain, istuvat edessäsi minun kansanani ja KUUNTELEVAT SINUN SANOJASI, MUTTA HE EIVÄT TEE NIITTEN MUKAAN, sillä he osoittavat rakkautta suullansa, mutta heidän sydämensä kulkee väärän voiton perässä. Ja katso, sinä olet heille kuin rakkauslaulu, kauniisti laulettu ja hyvin soitettu: HE SANOJASI KYLLÄ KUUNTELEVAT, MUTTA EIVÄT TEE NIITTEN MUKAAN" (Hes.33:30-32). -Tiililä vaati ja odotti, että kirkko ottaa vakavasti hänen sanansa ja muuttaa kurssia. Siitä ei näkynyt mitään merkkejä.

Tiililän testamentti

"Omassa testamentissaan Suomen kirkolle Tiililä kirjoitti pöytälaatikosta löytyneen käsikirjoituksen johdannossa näin:

"En eronnut kirkosta sitä vastustaakseni, vaan sitä protestillani auttaakseni - mutta luulen tekoni tuoneen vain hyvin vähän hedelmää. Olen suuresti murehtinut elämäni loppuvuodet Suomen kirkon maallistumista, joka on ollut sekä tahallisesti sallittua että johdettua. Monivuotinen, hiljainen rukoukseni on ollut, että hyvä, kaikkivaltias Jumala antaisi kirkolle vielä uusia herätyksen aikoja, niin että kirkko keskittyisi varsinaiseen tehtäväänsä, evankeliumin julistamiseen ihmisten iankaikkiseksi autuudeksi...Kirkko tekee toisarvoista työtä syrjäyttäessään pääasian ja keskittyessään sosiaaliin tehtäviin. Jos uusin uskon hylännyt teologia (...) saa jatkuvasti turmella kirkkoa sisältäpäin, siitä tulee Baabel, ja Jumalan ekkleesia (Una Sancta UT:n mielessä) jää sen ulkopuolelle ja ehkä sortamaksikin. Näin ehkä on käyvä lähestyttäessä pian koittavia lopun aikoja - mutta sitten tulee Kristus.

En tahdo lausua mitään lopulliseksi tarkoitettua tai ehdotonta tuomiota yhdestäkään kirkon työntekijästä niin paljon kuin heitä olenkin arvostellut. Tuomio on Jumalan. Olen vain tajunnut, ettei kirkko ole kollektiivi, joka liikkuisi itsestään. Sitä liikuttavat joko ihmiset tai Pyhä Henki ihmisiä välikappaleinaan käyttäen. **Jos kirkon liikkeelle saattajina ja työhön ohjaajina on uskoa vailla olevia henkilöitä, kirkko kulkee kohti turmiota.** Siitä sitä varjelkoon hyvä Jumala (776).

Väinö Hotti